

Değerli yoldaşlar,

Bundan yüz yıl önce 35'i oy hakkına sahip 54 delege Moskova'da bir araya geldi. İnsanlığı sömürüden kurtarmak, eşitsizliğin ve adaletsizliğin hüküm sürdüğü çürümüş toplumsal sisteme öldürücü darbeyi vurmak, tek tek ülkelerde sürmekte olan komünizm mücadelesini birleşik bir güç haline getirmek, 1917 yılında iktidara gelen Rus işçi sınıfının enerjisini başta Avrupa olmak üzere bütün dünyanın emekçi halklarına yaymak istiyorlardı. Tarih 2 Mart 1919'du.

İşin gerçeği sizlere buradan tamı tamına 100 yıl önce diye seslenebilirdim de... 24 yıl boyunca yüz binlerce insanın tezgah başında ya da grevde, barikatta ya da Gestapo zindanlarında, meclis kürsüsünde ya da toplama kamplarında, Kremlin Sarayı'nda ya da Volokolamsk siperlerinde militanı olmaktan büyük onur duyduğu Komünist Enternasyonal'in kuruluş kongresi aslında 15 Şubat'ta toplanacaktı. Eğer ayağa kalkan işçi sınıfına beyaz terörle yanıt veren gerici hükümetlerin emrindeki karşı devrimci çeteler delegelerin Moskova'ya ulaşmasını engellemek için türlü yollara başvurmasaydı.

Sonuçta Komünist Enternasyonal'in kuruluşunu da, henüz küçük ve etkisiz durumdaki (Rusya dışında) komünist partiler ailesinin hızla sınıflar mücadelesinin temel belirleyenlerinden biri haline gelmesini de engelleyemediler.

Komintern varlığına son verildiği 1943 yılına kadar zorlu mücadelelere, büyük başarılarla imza attı. Aynı dönem Komintern ve üye partilerin trajik sonuçları olan yenilgilerine de tanık olundu. Kuşkusuz bu söylediklerimiz Komintern sonrasındaki ortak tarihimizin bütün kesitleri için de geçerli. Bugün bu tarihi yanlışıyla doğrusuyla ama gururla sahiplenirken komünizm hedefi için yaşamını verenler başta olmak üzere, soylu kavgamızın tüm militanlarını yoldaşça selamlıyoruz.

Komintern kurulurken, kapitalizmin günlerinin sayılı olduğunu düşünenler çoğunlukta idi. En ihtiyatlı olanlar bile, yüz yıl sonra kapitalizmin bir dünya sistemi olarak varlığını sürdüreceğini asla tahmin edemezdi. Şimdi 1919 yılında Dünya Partisi'ni kurma iradesini gösterenlerin izinden giden bizler, burjuvazinin alt edileceğine olan sarsılmaz inançla geçmişe bakıyor ve "neden bu kadar uzadı, neden zafer bu kadar gecikti" diye soruyoruz.

Bu soru "nerede hata yaptık" sorusundan farklıdır. Tarihsel bir değerlendirmenin merkezine "nerede hata yaptık" sorusunu koymanın inkarcılığa hatta dönecliğe zemin hazırladığını, gerekçe ürettiğini bunca deneyden sonra öğrendik. Geçmişte yapılan, yaptığımız hataların bilincine varmak kuşkusuz kaçamayacağımız bir görev. Ancak geçmişten ders çıkarmanın birincil koşulu, bütün değerlendirmelerimizi "nasıl başarabiliriz" sorusunun yanıtına bağlamaktır. Örnek olsun, Sovyetler Birliği'nin yıkılmasının nedenleri bizim için çok ama çok önemlidir; lakin Sovyetler Birliği'nin yıkılışı 1917 Ekim Devrimi'nin ve sonrasında sosyalist kuruluş sürecinin kazanımlarının üzerine gölge düşürmemelidir.

Nerede hata yaptığımızı, sürecin bütününde başarıların başarısızlıklarla diyalektik bir bütünlük oluşturduğunu, nesnel koşullar hatta kaçınılmazlıklarla öznel hatalar arasındaki ayırımın zaman zaman belirsizleşebileceğini hesaba katarak anlayabiliriz. Böyle yaparsak kendi

geçmişimizden korkmayız, bazılarının yaptığı gibi utanç içinde inkara kalkmayız. 20. yüzyılda işçi sınıfı bir dizi ülkede iktidara geldiyse, 21. yüzyılda daha fazlası da gerçekleşecektir. Geçmişe, bu iddiayı nasıl hayata geçireceğimizin yollarını ararken bakıyoruz, buna göre dersler çıkarıyoruz.

“Nerede hata yaptık” sorusu etrafında yıllarca kafa patlattıktan sonra kendilerini sosyal demokrasinin çürüten saflarında bulanlara söyleyeceğimiz basittir: Biz devrim yolunda kendi yanlışlarımızı aşar, onları düzeltiriz. Ama kapitalizm düzeltilemez, o artık insanlık için kendi başına bir tarihsel hata, bir anomali, bir ur, bir ucubedir. 100 yıl önce onu yıkma kararlılığımız neyse, bugün aynısı geçerli: Kapitalizm yıkılacaktır.

Değerli yoldaşlar,

Bu iki gün boyunca ortak tarihimizin önemli kesitlerini tartışacağız. İhtiyacımız cesur ve yaratıcı bir çalışmadır. Ele aldığımız dönem ve olaylar söz konusu olduğunda şablonlara sığmayacak kadar karmaşık dinamiklerin harekete geçtiği ortadadır. Burada ormanda kaybolmamamızı sağlayacak olan Marksizm-Leninizmin sarsılmaz ilkeleri ve bizim tarihsel olayları ele alırkenki temel motivasyonumuzdur: Komünizm mücadelemizde önümüze çıkacak olan fırsatları en iyi şekilde değerlendirmek.

İzninizle, bu toplantıya ev sahipliği yapan parti olarak, dünya komünist hareketinin tarihine bugünden bakarken ulaştığımız sonuçlardan birkaçını sizlerle paylaşmak istiyorum:

1. Uluslararası işçi hareketinin merkezi 1848-1917 arasında iki kez değişti. 1848-1871 arasında öne çıkan Fransa’daki hareketken, Paris Komünü’nün yenilgisi ile birlikte Alman işçi hareketi ve sosyal demokrasisi öne çıktı ve işçi hareketi içinde tartışılmaz bir otorite haline geldi. Alman sosyal demokrasisinin bu otoritesinin olumsuz sonuçlarını 1914’teki büyük ihanetle, belli başlı sosyal demokrat partilerin kendi burjuva hükümetleriyle savaş ittifakına girmesiyle başlatamayız. 1917 Ekim Devrimi ile birlikte uluslararası işçi hareketinin ağırlık noktası Rusya olurken, bu yalnızca devrimi gerçekleştiren işçi sınıfının hak ettiği bir otorite ve saygınlığa ulaşması anlamına gelmedi. Ekim Devrimi, uluslararası işçi hareketinde 1914’ten önce başlayan çok yönlü bir çürüme ve reformistleşme eğiliminden kopma olarak da görülmelidir.

2. Lenin ve diğer bolşeviklerin yeni bir enternasyonal fikrini olgunlaştırdıkları 1918 yılının sonlarında Avrupa’da ve hatta diğer coğrafyalarda devrimin yayılacağına ilişkin iyimser düşüncelerle hareket ettiklerini biliyoruz. Bu iyimserliğin kaynağında kapitalist ülkelerde ortaya çıkan muazzam hoşnutsuzluk, bu hoşnutsuzluğun geniş işçi kitlelerini harekete geçirmesi, birçok ülkede askerler arasında devrimci fikirlerin yayılması, savaşın sonlanmasının emperyalistler arasındaki çelişkileri çözmek bir yana daha da derinleşmesi, tek tek ülkelerde sermaye sınıfının yönetme krizinin ortaya çıkması, özellikle İngiliz emperyalizminin hâkim olduğu sömürgeler dünyasında yaygın bir ulusal kurtuluş mücadelesinin yükselmesi gibi olgular yatıyordu. Bunların hepsi gerçektir, bu gerçeklerden hareket etmek hayalcilik değil devrimci bir sorumluluktur. Ancak sorun şu ki, birçok kapitalist ülkede hareketlenmiş işçi sınıfı aslında birer

burjuva partisine dönüşmekte olan sosyal demokrasinin etkisi altındaydı ve komünistler emekçi kitleler içinde küçük bir azınlığı oluşturuyordu.

3. 1919'da Komünist Enternasyonal son derece sınırlı kaynaklarla kuruldu. Az önce özetlediğim tabloyu da hesaba katarsak, bu kuruluşun temel hedefinin "dünya devrim sürecini bir dünya partisi aracılığıyla merkezi olarak koordine etmek" şeklinde formüle etmek yetersiz kalır. Çünkü 1919 yılının başlarında komünist partileri koordine edilebilecek bir güç ve olgunluğa sahip değildi. Bu anlamda III. Enternasyonal'in sosyal demokrasinin etkisini kırmak amacıyla kurulduğu da pekala söylenebilir. Lenin defalarca bu etkinin Almanya ve benzeri ülkelerde devrimin önündeki temel engel olduğunu vurgulamıştır. Bugün Komünist Enternasyonal'in kuruluş gerekçeleri arasında sosyal demokrasiyle mücadeleye özel bir yer vermemizin anlamı açıktır: Günümüzde de farklı ad ve biçimlerle karşımıza çıkan "sosyal demokrasi"nin işçi sınıfı hareketi açısından bir ittifak konusu olamayacağı, devrim mücadelesindeki en büyük zorluklardan biri olduğu gerçeği ihmal edilmektedir. Oysa tekrar tekrar vurgulamamız gerekiyor ki, Komünist Enternasyonal'in kuruluşu sosyal demokrasiye karşı ideolojik ve siyasi savaş ilanıdır. Daha sonra taktik zorunluluklar nedeniyle bu savaşta bazı geri adımlar atılması bu gerçeği değiştirmez.

4. Bununla bağlantılı olarak, başta Almanya olmak üzere, birçok ülkede işçi sınıfının iktidarı alamaması ya da iktidarı koruyamamasının temel nedeni karşı-devrimin gücü değil, sosyal demokrasinin karşı-devrime hizmetidir. Saflarımızda yıllarca üzeri örtülen bu gerçek yeniden görünür kılınmalıdır.

5. 1920 yılına gelindiğinde komünist partilerin belli bir etkiye ulaşmaya başladığını görüyoruz ama Avrupa'da işçi kitlelerinin hâlâ sosyal demokrasinin kontrolünde olduğu da açık. Bu nedenle devrimin sanıldığı kadar kolay ve erken bir tarihte yayılmayabileceği düşüncesi, iç ve dış düşmana karşı mücadelenin şiddetlendiği Sovyet Rusya'nın korunması hedefiyle birleşince Komünist Enternasyonal henüz ikinci yılında birbiriyle uyumu zor olan iki farklı görevle baş başa kalıverdi: Avrupa'daki devrimci dalgayı en iyi şekilde değerlendirmek ve tek ülkede sosyalizmin korunması. Buradaki açık gerilim anlaşılmadan Lenin'in Sol Komünizm kitabından Komintern İkinci Kongresi'ndeki tartışmalara, ulusal kurtuluş hareketlerine yaklaşımdan daha sonraki yıllarda faşizme karşı birleşik cephe taktiklerine kadar hiçbir konu anlaşılabilir. Tek ülkede sosyalizmin kuruluşu ve savunulması ihtiyacının belirleyici hale geldiği bir dönemin zorunlu geri adımları kalıcı stratejik ilkeler haline getirilemez. Dahası, devrimci dalganın yükseldiği dönemlerde işçi sınıfının iktidarı alması için yapılan girişim ve denemelerin sonrasında "maceracılık" olarak yaftalanması yakışıksız bir durumdur. 1919-1923 arasında Avrupa'da birçok ülkede yaşanan sert mücadelelerde neden "siyasi iktidar" hedefi ile hareket edildiği asla sorgulanamaz. Sorgulanması gereken hazırlıkların yetersizliği, önderliğin taktik hataları ya da güçler dengesini yeterince iyi değerlendirmeden indirilmek istenen "erken" darbelerdir.

6. Bu hatalara dikkatle bakıldığında daha sonra Bolşevik Parti'den tasfiye edilen birçok yöneticinin rolü hemen göze çarpmaktadır. Komünist Enternasyonal yapılanmasında öne çıkan Zinovyev ve Radek'in, Savaş Komiseri olarak Kızıl Ordu'nun başında olan ama Avrupa'daki hareketle bağlantısı güçlü Troçki'nin, Avrupa Devrimi'nin yayılması ile Sovyetler Birliği'nin

savunulması açısından bir kesişim noktası olarak değerlendirilebilecek Polonya Savaşı sırasında batı cephesi komutanı olan Tuhaçevski'nin tutarsızlıkları ve hataları açıkça ve hamasetten uzak bir biçimde ele alınmalıdır. Komintern'in kişilerden tamamen bağımsız, sarsılmaz bir çizgisi olduğu tezinin hiçbir dayanağı yoktur. 100 yıl sonra Komünist Enternasyonal adına yapılan yanlışlar, kimin imzasını taşırsa taşırsın açıkça sergilenmeli, ders çıkarılmalı ve hareketimizin tarih yazımı troçkistlere ve liberallere bırakılmamalıdır.

7. Tarihimizin sağlıklı bir biçimde değerlendirilmesi için, dünya işçi hareketinin parçası olan ama değişik zaman dilimlerinde mahkum edilen eğilim ve kişiler daha yakından incelenmeli, partilerimizin militanları bir bölümü devrim mücadelesine açıkça ihanet etmiş, bir bölümü büyük yanlışlar yapmış, bir bölümü de tarihsel olarak yanlışlanmış ama tamamı dönemin tartışmalarında taraf olmuş isimlerin eserleri ile tanışık hale getirilmeli ve bugün saflarımızda hâlâ etkili olan reformizm ve liberalizmin teorik ve pratik kaynaklarına karşı bilinçlendirilmelidirler. Bu anlamda yalnızca Lasalle, Bakunin, Bernstein, Kautsky gibi isimler değil, Korsch, Roy, Balabanova, Sultan Galiev, Pannekoek gibileri de kadro eğitimlerine dahil edilmeli, çelişkili tutumlar sergileyen Lukacs, Gramsci ve Rosa Luxemburg'un çalışmaları cesurca masaya yatırılmalıdır. Marx, Engels ve Lenin'in yapıtlarının, Stalin'in mücadelesinin gerçek değeri başka türlü anlaşılabilir.

8. Son olarak Komünist Enternasyonal dönemi ve sonrasında dünya komünist hareketinin yaşamış olduğu deney ışığında komünist partilerin birbirleriyle ilişkilerine dair ulaştığımız bazı sonuçlardan söz etmek istiyorum. Komünist Enternasyonal'ın ve sonrasında Sovyetler Birliği Komünist Partisi'nin dünya komünist hareketine, tek tek partilerin oluşum ve güçlenmesine yaptığı katkı küçümsenemez. Bununla birlikte yüz yıllık deney gösteriyor ki, komünist partilerinin kendi ayakları üzerinde durması, örgütsel bağımsızlığı, sınıf mücadelesinin gerekliliklerini kendi kaynakları ile karşılama hak ve sorumluluğu gibi başlıklara daha fazla önem vermek gerekiyor. Bu komünist partiler arasındaki dayanışma, yardımlaşma, koordinasyon gereksinimini ortadan kaldırmıyor, tersine daha yaşamsal hale getiriyor. Benzer biçimde komünist partilerinin stratejik ve taktik kararları kendilerinin almasının bir ilkeye dönüşebilmesi komünist partileri arasında açık, dürüst ve yoldaşça bir tartışma, değerlendirme ve eleştiri kültürünün yerleşmesine bağlı. Hiçbir komünist parti karar mekanizmalarının bağımsızlığından hareketle kendi konumlanış ve mücadelesinin başka partiler tarafından bir değerlendirme konusu olmasına yasak koyamaz. Burada önemli olan şudur: Bir ülkede sosyalizm mücadelesinin siyasal ve örgütsel yükünü çeken, taşıyan parti ve onun üyelerinin iradesinin üstüne çıkan mutlak bir otorite yaratılmamalıdır. İleride komünist partileri kapitalizme öldürücü darbeyi vurmak için yeniden bir enternasyonal formu geliştirme kararı aldıklarında bile bu yaklaşım dikkate alınmalıdır.

Sevgili yoldaşlar,

Türkiye Komünist Partisi, 2015 yılında Dünya Komünist ve İşçi Partileri toplantısına ev sahipliği yaptığı sırada, Türkiye'de parlamento seçimleri yapıyordu. Hükümetin ani bir kararıyla gündeme gelen seçimler nedeniyle her yıl gerçekleşen toplantının 2015'te yapılmaması gibi bir durumun ortaya çıkmasını istemedik. Partimiz çok yoğun bir çalışmanın ortasında Dünya

Komünist ve İşçi Partileri toplantısını düzenledi. Toplantıda görevli parti üyeleri, oturma aralarında gidip oylarını kullandılar. Şimdi dört yıl sonra bu Kez Avrupa Komünist İnisiyatifi'nin bir toplantısı ve yine bir seçim var önümüzde. Neyse ki bu defa seçimlere 40 gün var ve TKP seçim çalışmalarını uluslararası yükümlülüklerini aksatmaksızın sürdürebilecek güç ve etkiye sahip hale geldi.

Yaklaşmakta olan yerel seçimler TKP açısından çok önemli çünkü kapitalist düzeni sorgulayan başka hiçbir parti yok. Partiler birbirleriyle ittifak yapıyor, bir partiden aday olamayan bir başka partiden aday gösteriliyor, başka partilerden isimler sırf belediyeyi kazanmak için transfer ediliyor. Seçimlere giren partiler her kentte değişik politika izliyor, bir ilde milliyetçi bir diğer ilde liberal adaylar gösteriyor. Bir parti kendisiyle birlikte beş farklı parti için oy istiyor. TKP bütün bu çürümenin dışında kalarak ekonomik krizin vurduğu milyonlarca emekçiye sosyalizmi bir alternatif olarak anlatmak, onları güncel ve tarihsel çıkarları doğrultusunda örgütlü mücadeleye kazanmak için uğraşılıyor. Partimiz Türkiye'nin 81 il ve 921 ilçesinin tamamında belediye meclisleri için aday gösteriyor. 81 ilde belediye başkan adayımız var. 90'a yakın ilçede halk TKP'nin belediye başkan adayına oy verebilecek. TKP'nin altı adayının dışında kalan tüm adayları partinin adayları. Altı aday ise TKP listelerinden partimizin de içinde olduğu yerel ittifakların aday durumunda.

Bundan 17 yıl önce kullandığı bir sloganı yeniden kullanıyoruz: Paranın Saltanatı Varsa Halkın TKP'si Var. Ve buna ek olarak bir başka slogan yer alıyor propaganda araçlarında Aynı Gemide Değiliz.

Evet, biz aynı gemide değiliz. Sömürücülerle, uluslararası tekellerle, emperyalist odaklarla, milliyetçilerle, ırkçılarla, dincilerle, liberallerle aynı gemide değiliz. Dünyada milyarlarca kişiyi açlık, yoksulluk ve işsizliğe mahkum eden o gemi batacak, batırılacak; ezilenlerin gemisi sınıfsız sömürsüz bir dünyaya doğru yol alacak.

Bunu Komünist Enternasyonal'in 100. yılında sarsılmaz bir inançla, özgüvenle söylüyoruz.

Yolumuz açık olsun yoldaşlar...